

Wegel Sch. Zooph.

Delimitatio



179



679

3

M

LIBRARI

VIRI

WISSENTI

DELINEATIO

LIBRI PVFFENDORFFII

DE

OFFICIO HOMINIS ET CIVIS

PRAELECTIONIBVS ACADEMICIS

ACCOMMODATA

AVCTORE

JOHANNE GODOFREDO VOGELIO

JVRIVM CANDIDATO



42424

JOH. GODFR. VOGELIUS



BIGAE.

FRATRVM. GERMANORVM.

VIRIS

VIDELICET.

AMPLIS. CONSULTIS. EXCELLENTISSIMO.

DN. D. FRIDERICO CONRADO
BERCKMANNO.

SACR. SARMAT. REG. MAJEST. ET SERENIS. ELECT.
SAXON. ACCISARVM. CONSILIARIO.

NEC. NON.

NOBILISS. AMPLISS. EXPERIENTISSIMO.

DN. ERNESTO. GOTTLOB.
BERCKMANNO.

ARTIS. SALVTARIS. DOCTORI. FELICISSIMO.

PATRONIS. FAVORIBVS. AFFINIBVS.

OMNIS. OBSEQVIL. HONORIS. AMORIS. CVLTV.
PROSEQVENDIS. DEVENERANDIS.

PAUCAS. HAS. PAGELLAS

*IN. AMORIS. ET. OBSERVANTIAE. STYMBOLVM. VLTERRIORIS. ITIDEM.
FAVENTIAE. AVCPVVM. SACRAS. ESSE. CVPPIT.*

IPSI.

VOTO. ET. FACTO. DEDITISSIMVS.

JOH. GODOFR. VOGELIVS.



PROOEMIUM,

De

VERA JURIS DIVINI DIFFERENTIA.



Omnia, quae mortales, ut vocant, viatores, de Deo Aeterno ac Infinito illo Numine discunt et cognoscunt, discere et cognoscere dicuntur vel ex lumine naturae, vel ex lumine gratiae. Duo, puta, menti, prout corpori humano, ab luminum Patre gratiose data et concessa fuerunt lumina, quae hominem, ad veritates salutares hujus et illius vitae consequendas ducunt veluti ac invitant. Illi lumini *τὸ φυσικόν*, huic vero *τὸ νοητὸν* debentur. Illi liber naturae, huic gratiae patet; Ibi viribus nostris, hic gratia opus est. Vtraque haec lumina dona Dei sunt singularia, ita ab mortali tractanda, ut neutrum eorum abiciat, aut unum cum altero confundat. Stupescimus hinc merito audientes hoc Philosophi effectum, et quidem, si Dis placet, Magni, Protagorae cujusdam Abderitae, vel

)(2

vel Diagorae, vel Theodori Cyreniaci: *περὶ μὲν θεῶν ἢ ἔχω εἰδεῖναι, εἰδ' ὡς εἶναι, εἰδ' ὡς ἢ εἶναι*. Aut ruminare istud Oitoradi, infausti ipsius Fausti Socini discipuli: Daß die Menschen von Gott oder von der Gottheit etwas wissen/daß haben sie nicht von Natur/sondern hören/sagen; Sinternahl sich Gott von Anfang den Menschen geoffenbahret hat. Vel rumpere illud Arminiano- rum, et quidem Simonis Episcopii, eorundem Primicerii, dum inquit: An cognitio Dei naturalis sit? distinguimus. An cognitio Dei, quae ex natura habetur naturalis sit? negamus. Deploranda sane est horum homi- num caecitas, qui in media luce constituti, negant se videre lucem; Nec minor est illorum infania, qui tot tantisque existentiae divinae et luminis Naturalis documentis undique cincti, Deum, dicente Tertull. recogno- scere nolunt, quem ignorare nequeunt. Sed mitto Protagoram cum suis, mitto Arminianos, vel uti se ipsos appellare malunt Remonstrantes, Soci- nianos, Calvinianos, aliosque, quos non tam speculativos quam practicos nominare licebit atheos, mitto horum in contrariam partem allata argu- menta, millies passim apud philosophos recocta, ut ne Poliphemi quidem ferre possit stomachus. Nostra potius cum Treunero plorabo tempora, quibus eheu! vera quidem de Deo multa proloquuntur, sentiunt autem non nisi paucissimi. Simulat barbarus ignorantiam Numinis, nos eam dis- simulamus. Disimulat gentilis homo scientiam divinitatis, Christiani dis- simulant. *περὶ μὲν θεῶν*, inquit Protagoras, *ἢ ἔχω εἰδεῖναι, εἰδ' ὡς εἶναι, εἰδ' ὡς ἢ εἶναι*. ah! quam multi, sit ne Deus an non sit, sitne lumen naturale et gratiae an non sit, dicere haut habent, et multa tamen dicere sibi sumunt. Huic itaque deterrimo hominum generi, qui vel maxime in obscuranda cognitione divina relativa nec non absoluta ausu plus temerario occupan- tur, presum ut pollicem praebeamus, imo horum sententiam quandoque temere susceptam censoria quadam virgula notemus, nostrarum partium erit. Nihil vero lumini Nat. ab hostibus istis antiquis, imbellibus certo et fere aggressibus metuentes, recto nunc tramite ad naturam praesentis instituti, hoc est, ad differentiam Juris Divini breviter in hac *διασκέψει* ex- plicandam me accingo. Quo vero tutiori pede in subsequentibus progredi liceat, sequens totius veluti futuri cardinis *ἕτημα* stabilire juvabit. Omne jus divinum est vel naturale vel positivum, tertium non datur. Fundamentum hujus divisionis est desumptum a principio cognoscendi et objecto Reali. Vtrumque jus Legislatorem unice agnoscit Deum, qui, ut est ipsa Justitia, sic homini a primo ortu justitiae suae
radium,

radium, indidit; nec non ex altero capite; voluntatem suam singula-
rem revelavit, unde ratione causae efficientis inter utramque legem diffe-
rentia non est. Quid mirum? conveniunt enim causa, auctoritate et ef-
fectu. Fluat ex voluntate Dei, obligant omnes homines, imo singulifera
jura excedentes, in eandem incurrent poenas. Egregie id confirmat Pau-
lus, in episcopali sua instructione h. e. in epistola ad Romanos 2, v. 14. elab-
orata. Dicitur autem hocce Jus a Paulo congenitum, imo cordi homi-
num inscriptum, h. e. intellectu possibili, quod vero non nisi de potentia
proxima, (quo nihil absurdius cum esse dicit Adr. Heereboord ipse absur-
dus est) prout in epologo dabimus, erit intelligendum. Vt plurimum autem
Jus Naturale ab Naturalistis dividi solet, in primarium et secundarium.
Propugnat hanc divisionem Grotius, et aliam ex Stoicorum Scholis peti-
tam, inter prima et secunda admittit. Nos cujusvis arbitrio relinquimus,
an instinctum, qui quidem si de jure res agatur, jus dici non valet, κατὰ
χρησιν juris primarii titulo insignire, vel cum Bodino jus in naturale, das
natürliche begreifliche/ et naturae das in die Natur eingepflanzte Recht/ dispe-
scit. Neque vero est, quod pessimae homines notae, eo delabi velint e-
motae et profligatae mentis, ut statuunt: Plane nullum existi lumen Natur.
Horreo sane eorum detestanda producere argumenta, quae saepe his meis
auribus audiui, hoc meo spiritu refutavi, et si opus est, ad juramentum per-
horrescentiae me offero. Hic si enarrare stupeo, multo magis refellere.
Tu quisquis es L. B. cogita an in eorum censum referre commerearis, vel
utrum ex opposito erronee cum Grotio in Proleg. cogitaveris inquam:
Jus naturae obligaturum fore, etiamsi dares, Deum non existere, nec ne-
gotia hominum curare. Si prius, excute animum tuum, et audi sanctum
istud: Es ist das Wort fast nahe bey dir in deinem Munde und in deinem Herzen/
das du es thust. add. Epist. ad Rom. 2, v. 15. et 2. Cor. 3. Si posterius, diligen-
ter perpende, utrum jus sine superiori, h. e. sine Legislatore concipi possit.
Sed strepitum cujusdam non adeo crasse philosophantis subaudio, qui
ob lapsum Protoplastorum, et inde ortam rationis obscuritatem atque cal-
iginem, ipsum lumen natural. pro obscuro imo pro nullo venditare an-
nititur. Sed quaeso scias, velim, vitium hoc non in lumine naturae, sed in
nobis esse. His si fidem dare erubescis; adi Paulum in moralitate satis
edoctum, ac quidem ad Rom. 1, v. 20. 21. et 1. Cor. 5. Deinde nos Chri-
stiani per invocationem Numinis divini, vitae sanctimoniam. et inde eve-
nientem benedictionem multa scimus, quae ignorant Ethnici 1. Cor. 2. Eph.



2. Quis posuit in Renibus sapientiam? aut quis dedit intellectui intelligentiam? ita quaerit ex Hiobo ipse Deus, Job. 38, v. 36. conf. c. 32, v. 8. Ps. 51. Sed nondum cesat hic telis nos adorari suis. Cum probatum sit, pergit, dari lumen naturae, quare olim id negarunt et Theologi et Philosophi, quare adhuc in dubium vocatur hodie. Respond. vero ad argumentum, distinguendo inter malitiosam luminis Nat. negationem et veram ejusdem ignorantiam. Nihil tam absurde dici potest quod non dicatur ab uno philosophorum, addiderim ego Theologorum, celeberrimi Ciceronis effatum est. Sic Petrus, ut unico demum ob chartae iniquitatem utar exemplo, negabat se nosse Christum, cujus tamen habebat notitiam exactissimam. Distingue tamen, si cupis, inter actum primum et secundum, et sic habebis atheum mere practicum, non speculativum. Et haec quidem dicta sufficiant de Jure Naturali, cujus, ut opinor, nemo sanae mentis existentiam inficiabitur, restat nunc jus positivum, cujus principium cognoscendi est promulgatio divina, respectu quo differt ab Jure Naturali Arg. Rom. 7, v. 7. Hocce jus promulgatum vel toti humano generi, vel soli populo Judaico, tertium enim non datur. Ps. 147, v. 19. et 20. et 119, 98. 99. Deut. 4, v. 7. et 8. Orta hinc est famosa fatis Juris positivi divisio, in morale, Ceremoniale et forense. Ut vero nostras de hac divisione meditationes paucis (omnia enim producere brevitatis, quibus studemus, vetat) explicemus, monendum, eam minime esse adaequatam, cum permultae leges extent divinae, quae ad neutram speciem referri valeant. Quorsum enim, ut de suo nobis largiatur Bodinus, leges de fide in Christum, de Sacramentis I. Cor. 2, v. 14. et 1, v. 23. quo etiam pertinent praecepta Abrahae? Gen. 22, v. 2. Hoseae, Oseae I, v. 2. et 3, v. 1. 2. 3. Populo Israelitico Exod. 11, v. 2. et 3, v. 22. a Deo specialiter data? quo pertinerent leges cibariae? et ut taceam alias. Jus autem positivum morale ab Theologis, Jctis, et rerum moralium scriptoribus dividitur in simpliciter tale, quod morale naturale vocant, et positivum, quod morale positivum appellant. Hanc distinctionem retinendam esse, monet Stryk. ad Brunnem. Jus Eccl. contra alias ab innumeris difficultatibus nos liberare nequeamus. Nos econtra, pace tanti viri, eam rejiciendam esse sustinemus. Nullum scil. aliud admittimus jus morale, nisi quod naturale audit, imo revera nullum aliud existit. Provocanti vero ad Decalogum; ad prohibitionem graduum Lev. 18. Sodomiae Levit. 18, v. 21. 22. 23. et 20. Deut. 18, 10. 2. Reg. 23, 10. Jer. 7, 31. 32. 35. Rom. 1, 27. I. Cor. 6, 9. Exod. 22, v. 19. Deut. 27, 21. et congressus cum men-

strua-

fructuata L. 20, v. 18. et 18, v. 19. Ezech. 18, v. 6. respondetur, ea pertinere omnia partim ad Jus Morale h. e. Naturale, partim ad revelatum seu praescriptum. Vrgent contradicentes πολυθρόλλητοι et ajunt: est tamen in scripturam redactum. Nos Palladi Minervam conciliamus adjecta responione. Sed accessione scripturae non aliae factae sunt species. Instant. Et ita decalogus erit ipsissimum Jus Naturae; Sed minus recte: cum Decalogus et lex Natur. in universum non sint idem, siquidem decalogus nec omnia legis Nat. praecepta, nec sola tradit, prout ordinatae hujus rei aciem sifunt Theologi. Legem Ceremonialem quod attinet, ea, ratione promulgationis soli populo Judaico fuerit data, et durare tantum debuit usque ad Christum, quem adumbravit. Sublata vero est haec lex in momento mortis Christi, non Nativitatis, prout quidam contra Scripturae S. oracula Matth. 8, v. 4. 26, v. 17. seq. et 27, v. 51. Luc. 2, v. 21. Joh. 19, v. 30. Hebr. 9, v. 12. id afferunt ac defendunt. Haut vero obstat, quod pertinax Judaea gens Christum advenisse neget, Novum Testamentum despiciat, imo legem illam antiquam sibi adhuc observandam esse contendat. Huc quoque pertinent leges vestiariae, de munditie externa Deut. 23, v. 10. et 12. Levit. 15. nec non leges cibariae Arg. Deut. 14, v. 3. Restat lex forensis Mosaica, quam Eruditi ultra Vulgus sapere contendentes particularem, solos scil. Judaeos obstringentem praedicant. Haec periculosa satis, non dicam pestilentissima assertio, in qua acutissima etiam vacillant ingenia, novaturientibus nonnullis Anabaptistis, impudenter asserendi occasio dedit, quod in Novo Testamento omnis Magistratus politicus sit extirpandus, imo ad ultimas Gemonias relegandus. Huic ut occurratur efficacius, ostendam ipse firmis, ceu spero, argumentis, legem divinam forensis, cui omnia nobis praescripta sint ad doctrinam Rom. 15, v. 4. 1. ad Timoth. 1, v. 8. 9. ratione obligationis esse universalem ratione vero promulgationis particularem. Neque vero est, quod statim inicitii objicias; deficiente promulgatione deficit etiam obligatio, quia nulla obligatio existit sine promulgatione, imo in omni lege requiritur, ut sciam, ut velim, ut faciam. Resp. Leges hae non poterant promulgari, cum gentes a vero Deo jam secessionem fecissent. Tractaturi vero erimus hanc intricatam satis et multis difficultatibus obnoxiam controversiam, quae magnorum Virorum animos adhuc in diversa trahit (1) παρασκευαστικῶς seu statum controversiae rite formando, (2) κατασκευαστικῶς seu theos probationem subjiciendo et (3) ἀντισκευαστικῶς seu antithesin refutando. Verum cum promiserimus; nos saltem



saltem breviter dicturos de differentia juris divini, 'notas' quasi quasdam adscribendo, debitum quodammodo exsolvisse censebimur, ac pro chartae temporisque angustia ostendisse, rationem dividendi jus divinum hactenus traditam minus esse adaequatam. Cum scilicet circa hanc potissimum doctrinam multa omnino disquiri possint, quae quidem his plagulis comprehendi nequeant, commodiori loco, temporis ac disquisitioni, quae de hac nobilissima materia differi poterunt, reservabimus. Jam utinam resonaret in horum auribus fulmen illud divinum 1. Reg. 20, v. 42. Quia dimisisti Virum, quem ego occidere jusseram, erit anima tua loco illius. Et haec quidem hactenus adduxisse, non inconveniens credo erit ab instituto, cujus causa calamum suscepi. Exposui nimirum huc usque, quantum occasio et ingenium tulit, tam publice quam privatim jura et divina et humana, Elementaria puta, Systematica et Suppletoria, imo adhuc, licet undique tempestates, undique procellae cumulatim nec sine impetu ingruant, in eis explicandis occupor, ita tamen, ut finem prope diem subjiciam. Cum vero Viri-Juvenes Clarissimi premerent industria opus legitimum, (ut est cupidus discendi ardor) imo rogarent, ut, addito Collegio Disputatorio, denuo ad interpretanda jura me accingam, imo in ipsorum gratiam Puffendorffium delineatum prelo demandem, vicit apud me illa ratio: debere me petentibus rem honestam gratificari quoquo pacto, inserviando honestissimae voluntati, et enixae petitioni. Cumque observarem, differentiam Juris Divini hactenus publici juris factam, minime esse adaequatam, neque omnibus arridere, non dubitavi meam in hoc argumento locare operam, imo pauca, ceteris reservatis, de differentia hujus Juris praemittere. Nemo vero mihi vitio vertet, quod allegatione Auctorum in hoc Prooemio abstinuerim, imo dicet, aliorum forte debentur observationibus. Resp. quis omnia solus pervideat. Sed non opus erit ut dicam cujus. Periti jam vident, imperitis parum prodesset. Hunc itaque laborem brevi auspiciabor epocha, et continuabo singulis diebus, si omnipotentia divina sanitatem et otium clementissime servaverit. Summum autem Numen nostrum fortunet coeptum! Boni probent conatum! Eruditi humanitate suppleant defectus!

Malevoli cum omnia carpant, pietatem non possint.



(0)



DELINEATIO LIBRI PUFFENDORFII

DE O. H. & C.

*Ad officium Hominis & Civis intelligendum
requiritur*

- I Præcognitio de actionis humanae
 - I Natura, ubi not. actionum
 - I Origo, proveniunt enim
 - I Prælucente Intellectu, qui alias vocari solet conscientia, quæ
 - I Est
 - I Recta
 - 2 Dubia
 - 3 Probabilis
 - 4 Erronea, errore
 - 1 Vincibili.
 - 2 Invincibili
 - 2 Contrarium habet ignorantiam, quæ est
 - 1 { Efficax,
Concomitans,
 - 2 { Voluntaria,
Involuntaria.
 - 2 Decernente voluntate, per quam homo tum spontè tum libere agit,
& quamvis semper feratur in bonum, eandem tamen inclinare
solent
 - I Peculiaris ingenii dispositio
 - 2 Consuetudo
- α β γ δ A

- (2)
- | | | | | |
|---|---|---|---|--|
| a | B | γ | δ | |
| | | | | 3 Affectus |
| | | | | 4 Ebrietas. |
| | | | 2 | Diviso in |
| | | | | 1 Voluntarias |
| | | | | 2 Invitas |
| | | | | 3 Mixtas. |
| | | | 3 | Affectio Imputatio, ubi ostenditur |
| | | | | 1 Quænam actiones imputari possint per IX. Prop. |
| | | | | 2 Quot modis aliquid imputetur |
| | | | 2 | Norma s. Lege, cujus obs. |
| | | | | 1 Vinculum, Obligatio |
| | | | | 2 Requirita videlicet cognitio |
| | | | | 1 Legislatoris |
| | | | | 2 Legis per promulgationem. |
| | | | 3 | Patres & Materia. |
| | | | | 4 Dispensatio, quæ differt ab æquitate |
| | | | 5 | Relatio ad actiones hum. ob quam alia dicuntur |
| | | | | 1 Necessariæ vel licitæ |
| | | | | 2 Bonæ vel Malæ |
| | | | | 3 Justæ vel Injustæ, ubi not. |
| | | | | 1 Justitia tributa tam actionibus quam Personis, illa dividitur in |
| | | | | 1 Universalem |
| | | | | 2 Particularem |
| | | | | 1 Distributivam |
| | | | | 2 Commutativam. |
| | | | | 2 Injustitia cujus Effectus est injuria. |

a β

1

2 Compeſendum in Affectibus

1

3 In vita conſervandum, quo pertinet Defenſio contra

I Ultro invadentem

I Vitam

I Sine alterius læſione, qui modus omnino eſt licitus.

1

2 Cum læſione ubi obſ.

I Interdum tutiora remedia tentanda.

1

2 Interdum eſſe defenſionem inculpatam conſid. tamen

1 An in naturali libertate, an v. imperio civili

1 degat.

2 Tempus inculpatæ tutelæ.

2 Membra.

1

3 Pudicitiam

1

1 4 Res

2 Prius læſum.

3 In caſu neceſſitatis, e. g.

I Morbo

1

2 Comuni vitæ periculo

1

3 Periculo mortis aut magnæ læſionis intentato.

1

4 Inopia victus & alimentorum.

1

5 Rebus conſervandis cum damno alterius.

3 Alios homines, quomodo officia ſunt

I Abſoluta pag. 100.

I Neminem lædere, unde ſequitur ſarciendum eſſe damnum quod datur qua rem vel fructum

I Vel per ſe vel alios, e. g. Servum vel animalia noſtra.

a β

a 3

- 2 Vel dolo malo i. e. malitia vel per negligentiam s. culpam.
- 2 Agnoscere naturalem hominum æqualitatem, circa quod observ.
 - 1 In quo consistat
 - 1
 - 2 Quomodo contra id peccetur
 - 1 Superbia,
 - 1
 - 2 Contemptu.
- 3 --- Alterius utilitatem promovere vel
 - 1 Indefinite per ingenii culturam & solertiam
 - 1
 - 2 Definite, ut vel
 - 1 Nihil nobis decedat, quæ vocari solent res innoxie
 - 1 utilitatis.
 - 2 Aliquid decedat, qualia sunt beneficia, adversus quæ requiritur gratus animus.
- 2 Hypothetica, ubi observanda
 - 1 Transitus ab officiis absolutis ad Hypothetica per Pacta & Promissa, circa quæ not.
 - 1 Necessitas
 - 2 Generale officium, ut quilibet fidem datam servet, ubi not.
 - 1 Alia deberi ex jure perfecto, alia ex imperfecto
 - 1
 - 2 Fidem dari vel per actum
 - 1 Solitariam seu *μονοπλευρον*, qui vocatur promissio gratuita, quæ est
 - 1 Perfecta
 - 1
 - 2 Imperfecta
 - 2 Reciprocam seu *διπλευρον*, qui vocatur pactum.
- 3 Obligatio, quæ requirit ultroneum nostrum consensum, & in promissis mutuum per signa expressum, quem impediunt
 - 1 Imbecillitas rationis,
 - 1
 - 2 Error.
 - 1
 - 3 Dolus,
 - 1
 - 4 Metus, de quibus quædam Regg.
- 4 Circa Materiam, quod Promissa & Pacta non sint
 - 1 Supra nostras vires.

a 3

A 3

- a 3
- 2 De re illicita.
- 3 De rebus alienis.
- 5 Formula, qua concipiuntur
 - 1 Pure & absolute
 - 2 Sub conditione, sunt autem conditiones vel
 - 1 possibiles
 - 1 Casuales
 - 2 Potestativæ
 - 3 Mixtæ
 - 2 impossibiles
 - 1 Physice,
 - 2 Moraliter.
 - 6 Executio, sunt enim vel per nos ipsos, vel per internuncios.
 - 2 Designatio eorum, prout præsupponunt
 - 1 Institutum aliquod humanum, quod triplexprehenditur
 - 1 Sermo, circa cujus usum Lex naturæ dicitur, ne quis sermone aut aliis signis decipiat, ubi observ.
 - 1 Duplex obligatio
 - 1 Ut certæ rei certum vocabulum applicetur
 - 2 Ut animi sensa liquidò aperiantur, licet hæc duo non semper usu venire debeant.
 - 2 Veritatis & mendacii natura
 - 3 Firmamentum sermonis & aliorum actuum per juramentum, cujus not.
 - 1 Definitio.
 - 2 Finis
 - 3 Res, per quam concipitur
 - 4 Formula.
 - 5 Obligatio,
 - 6 Interpretatio.
 - 7 Divisio.
- a 3



a

- 1 Vulgare
- 2 Eminens, cujus not.
 - 1 Origo.
 - 2 Materia.
 - 3 Valor.
- 3 Fundamentum.
- 4 Intentionis & Remissionis causa.
- 5 Aestimatio, per quam dicitur vel Legitimum vel Vulgare.
- 6 Consequens, Contractus, quippe qui pretia & Dominia praesupponunt.
Circa quos observanda sunt.

I Divisio in

- 1 Beneficos
 - 1 Mandatum,
 - 2 Commodatum
 - 3 Depositum
- 2 Onerosos, ut sunt
 - 1 Permutatio, quae à reciproca donatione distinguitur
 - 2 Emptio & venditio, cujus sunt varia pacta & genera.
 - 3 Locatio & conductio
 - 4 Mutuum, quod datur vel
 - 1 Gratis
 - 2 Cum usura
 - 5 Societas
 - 6 Qui aleam continent, seu
 - 1 Sponsores, quo spectant lusus & lotaria
 - 2 Olla fortuna
 - 3 Assuratio.

a



- 2 Firmamentum per
 - 1 Fideiussiones
 - 2 Pignus f. hypothecam. Sunt autem res, quæ pignori opponuntur, vel
 - 1 Fructuosæ, quibus addi solet Pactum Antichreticum
 - 2 Steriles, quibus addi solet lex commissoriam
- 3 Modi solvendi obligationes ex pactis oriundas, sunt. 1. Expletio aut solutio eius de quo fuit conventum. 2. Compensatio. 3. Condonatio. 4. Mutuus dissensus. 5. Perfidia. 6. Status mutatio. 7. Tempus. 8. Mors. 9. Delegatio.
- 4 Interpretatio ad leges & pacta intelligenda: Circa hanc observandæ sunt certæ regulæ de
 - 1 Verbis popularibus
 - 2 Vocabulis artium
 - 3 Sensu investigando, vel conjecturis circa verba vel orationem, quæ petuntur vel ex
 - 1 Substrata materia
 - 2 Effectu & consequentibus
 - 3 Coniunctis loco & vel origine
 - 4 Ratione legis.
 - 5 Diversa verborum significatione
 - 1 Laxiori
 - 2 Strictiori, ut à. verba generalia restringantur, contingit id ex
 - 1 Defectu voluntatis originario
 - 2 Casu emergentis cum voluntate repugnantia.
- 6) Materia diversa
 - 1 Favorabilis,
 - 2 Odiosa,
 - 3 Mixta.

B



a B

- 2 Statum diversum, qui est
 - 1 Naturalis, qui considerari potest
 - 1 In Ordine
 - 1 Ad creatorem, cui statui opponitur vita & conditio brutorum.
 - 2 Singulorum hominum ad seipfos, qui status opponitur vitæ per industriam hominum exultæ
 - 3 Ad alios homines, qui status opponitur statui civili.
 - 2 Prout vel per fictionem vel revera existit.
 - 3 Quoad sua jura, quo respectu dicitur Libertas naturalis & quivis æqualis censetur.
 - 4 Quoad sua incommoda.
 - 2 Adventitius, quales sunt Societates
 - 1 Simples seu parvæ
 - 1 Matrimonium, cujus nota.
 - 1 Finis
 - 2 Obligatio ad contrahendum matrimonium consideratur in respectu ad
 - 1 Totum genus humanum
 - 2 Singulos, inter quos intervenire solet pactum, quod certis capitibus absolvitur.
 - 3 Impedimentum Morale, arcta nimis sanguinis aut affinitatis conjunctio.
 - 4 Solemnia.
 - 5 Officia.
 - 2 Societas Paterna, cujus notanda
 - 1 Origo
 - 2 Jus
 - 3 Potestas, quæ consid. respectu
 - 1 Familiarum diversarum & genituræ.
 - 2 Etatis diversæ
 - 4 Administratio.
 - 5 Officia reciproca.

a B

3 Societas Herilis, ubi not.

1 Origo

2 Potestas Herorum & conditio servorum pro eorum variis gradibus.

2 Compositæ, Civitates, ubi not.

1 Causa impulsiva

1 Non sufficiens

1 Natura, quod patet ex

1 Conditione constitutarum civitatum.

2 Requisite boni civis.

3 Repugnantia in natura hominis.

2 Nec Lex naturalis, nec

3 Metus Divini Numinis nec

4 Conscientiæ morsus.

2 Genuina ac Principalis, ut præsidia homines sibi circumspicerent, contra mala quæ homini ab homine iminent

2 Interna structura, ad quam requiruntur

1 Insignis multitudo

2 Consensus, cujus sunt

1 Impedimenta duo

1 Diversitas inclinationis & iudicii.

2 Torpor & aversatio faciendi quod utile est.

2 Remedia duo

1 Unio.

2 Potestas

3 Duo pacta & unum decretum.

3 Definitio, qua civitas concipitur ad modum unius Personæ, quæ habet sua peculiaria jura & proprias res, exeritque voluntatem suam vel per unum hominem, vel per unum Concilium, & sic imperans dicitur vel Monarcha, Senatus aut Populus liber: Reliqui subditi aut cives, suntque vel originarii vel Adscititii. Hic in imperio ita constituto observari merentur

1 Partes summi Imperii in genere

1 Significare voluntatem. 2. Representare metum. 3. Lites cognoscere.

4. Congregare, unire, armare, &c. & fœdera pângere. 5. Constituere ministros & Magistratus. 6. Sumtus procurare. 7. Doctores ordinare.



α β

- 2 Formæ Rerumpublicarum quæ sunt
 - 1 Regulares
 - 1 Monarchia
 - 2 Aristocratia.
 - 3 Democratia, quarum observ.
 - 1 Potestas.
 - 2 Vitia
 - 1 Hominum
 - 1 Tyrannia
 - 2 Oligarchia
 - 3 Ochlocratia
 - 2 Status
 - 2 Irregulares, ut sunt Systematâ civitatum, quæ oriuntur ex
 - 1 Conventione
 - 2 Perpetuo foedere.
- 3 Affectiones Imperii civilis, quod sit
 - 1 Summum. 2. *Αυτοκρατορία*. 3. Legibus civilibus superior. 4. Sanctum. 5. Absolutum vel limitatum. 6. Vario modo habitum.
- 4 Modi acquirendi imperium
 - 1 Occupatio.
 - 2 Electio. quam antecedere solet Interregnum.
 - 3 Successio, vel arbitrio Regis vel Populi.
- 5 Officium summorum imperantium.
 - 1 Cognitio officii. 2. Salutis publicæ procuratio. 3. Disciplina publica. 4. Legum præscriptio. 5. Executio. 6. Securitatis præstatio. 7. Ministrorum constitutio. 8. Tributorum exactio. 9. Rei familiaris civium cura. 10. Civium unctio. 11. Virtutis & armorum curatio.
- 6 Partes summi Imperii in specie
 - 1 Leges civiles sic dictæ respectu autoritatis vel originis, quarum obs.
 - 1 Finis, commodum Reipubl.
 - 2 Vis per sanctionem poenalem & actiones, quibus tempus, modus, locus & Personæ assignantur.

α β



- 2 Jus vitæ & necis
- 1 Indirecte ad defensionem civitatis
 - 2 Directe per pœnam, ubi notatur
 - 1 Finis, præcautio læsionum & injuriarum, respicienda à. est utilitas ejus.
 - 1 Qui peccavit
 - 2 Qui læsus fuit.
 - 3 Omnium.
 - 2 Non puniri
 - 1 Agus mere internos.
 - 2 Minutissimos lapsus
 - 3 Vitia animi ex corruptione mortalium communi resultantia.
 - 3 Gravitas delictorum, unde æstimanda?
 - 4 Pœnæ genus & quantitas.
 - 3 Existimatio quæ dividitur in
 - 1 Simplicem, in statu
 - 1 Naturali quæ vel
 - 1 Integra habetur
 - 2 Diminuitur.
 - 3 Consumitur.
 - 2 Intra Civitates degenitum, quæ deficit vel ex
 - 1 Mero statu
 - 2 Delicto.
 - 2 Intensivam, quæ est honor, cujus not.
 - 1 Diversitas inter eos
 - 1 Qui in naturali vivunt libertate.
 - 2 Qui sunt cives Reipublicæ.
 - 2 Fundamenta prout producunt
 - 1 Aptitudinem ad honorem, seu jus imperfectum.
 - 2 Jus strictæ dictum seu perfectum.

- 3
- 4 Potestas S. Imperii in bona contenta civitate triplex
 I Iis leges præscribendi.
- 2 Tributum & vectigal decerpenti.
- 3 Dominium eminens usurpandi.
 Huc alicubi accedit Patrimonium
 I Principatui.
- 2 Reipublicæ
- 5 Bellum & Pax, ubi not. sunt
 I Belli causæ Justæ vel injustæ.
- 2 Modus agendi in bello per vim & dolum.
- 3 Divisio in
 I Solenne.
- 2 Minus solenne.
- 4 Jus belli movendi.
- 5 Licentia in bello.
- 6 Effectus.
- 6 Fœdera ubi not.
 I Divisio
 I In duas classes
 I Prioris classis sunt ea, quæ constituunt de aliquo officio invicem
 I præstando.
- 2 Posterioris classis sunt
 I Æqualia
 I Inæqualia
 I Cum imminutione S. Imperii.
- 2 Sine imminutione S. Imp.
- 2 In realia & Personalia.
- 2 Causæ.
- 3 His conjunctæ sponciones.

7 Officia Civium, de quibus observantur

1 Divisio in

1 Generalia, quae respiciunt

1 Rectores civitatis.

2 Totam civitatem

3 Concives.

2 Specialia

1 Consiliariorum

2 Clericorum.

3 Doctorum.

4 Judicum

5 Militiae praefectorum

6 Militum.

7 Ministrorum extra Patriam delegatorum.

8 Tributiorum.

2 Duratio.

EPILOGUS.

Hic itaque habes L. B. Tuum Puffendorffium, optimum sane Jurisprudentiae universalis interpretem, imo vivum luminis naturalis propugnatozem. Suscipe hunc solida juris scientia mentisque acumine praestantem Virum, et desideratam propediem expecta interpretationem, nec non, pro re nata, emendationem. Habet enim, prout mortalium contingit animis, et suos Puffendorffius errores, imo a via recta et tritissima quandoq; defleat subtilissimus, non dicam, redolet Hobbesianismum. Mirari tamen hic loci non satis possumus ingenium Dni. Eberhard. Rösleri, Prof. Phil. Praef. Tubingens. Clarissimi, qui in singulari Disf. Jur. Nat. paucis abhinc annis publici juris facta, varios Puffendorffio obtrudere conatur errores atq; commenta, quae tamen ipse noster nunquam animo consecravit suo, nunquam posteritati et memoriae reliquit. Neq; enim, prout commemoratus judicat Vir, scita Juris Naturalis ad forum duntaxat Noster refert humanum, sed potissimum quoque actq; respicit internos, prout totus contextus impugnatae Praefationis ad lib. de Off. Hom. et Civ. docet atque

evin-

evincit. Jam quid opus est verbis, *responsione*, imo pugna, ubi ipse contextus et sana ratio Auctorem tueretur nostrum. *Defensione* sane indigemus et excusatione, si indicia adsint, aut suspensiones erroris, eujus accusamur, at ubi respectu nostri Authoris lapis offensionis? Sed urget aliud Philosophus imo contra §. 12. l. 2. c. 3. de Offic. in §. IX. adductae diatribae insurgit. In hac epocha Puffendorffius de lege differit naturali, ac quidem natura nota, imo docet, id non ita capiendum esse, quasi in animis hominum jam nascentium distinctae inhaereant propositiones, circa agenda et fugienda, sed quod illa per lumen rationis investigari possint, et recte omnino. Hoc impugnat Vir Clariss. et finem Juris Naturae, evidentiæ principiorum ejus, nec non Pauli verba Rom. II. §. 15. contra istam sententiam militare docet. Ut autem eo melius constet, quid hac de re habendum sit, quidq; impugnata thesis vericontineat, rem paucis considerabimus. Cardo vero totius rei vertitur in eo: utrum actuales propositiones nobiscum cognoscantur. Ad quam quaestionem ut negative respondeamus, postulat rei veritas ac natura. Totam enim cognitionem naturalem a sensibus dependere loquitur experientia, et confirmat sapientiorum auctoritas: Imo nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu. Hinc intelligere nihil aliud est quam pati; si hoc, necesse est objectum intellectus quin praeezistat, et intellectui materiam cognoscendi suppeditet, inque eum agat. Concludimus ergo, ut compendium verborum faciamus, hoc ratiocinio: Si omnis cognitio connotat actionem objecti in intellectum, sequitur, nullam cognitionem esse nobis congenitam, atqui, ergo. Imo si notitia daretur congenita vel principium connatum, sequeretur, quod omnibus mortalibus, et non aliquibus tantum in individuo sit congenitum, et ita non essent diversae moralistarum sententiae atque opiniones: Quomodo vero Paulus in moralitate summe edoctus Rom. 7. v. 7. c. 3. v. 20. et c. 5. v. 13. tunc sit interpretandus, si puta actuales cordi inscriptae essent propositiones, nondum video. Instat vero Vir Clariss. et potissimum textum Pauli Rom. II. v. 15. urget, asserendo: Pauli verba contra istam sententiam militare videntur. Imo videtur equidem militare contra effatum Auctoris nostri ipse Paulus, at re rectius perpena non militat. Docet enim Apostolus adducto Capite, legem aliquam natura esse notam, et cordi hominum inscriptam, h. e. quemvis hominem, ratione sua utentem aptum esse ad illud sine revelatione speciali investigandum, sed quid inde? Ipsum quoque hoc docet et illustrat Puffendorffius, et nos in futuris lectionibus publicis docebimus. vid. de Offic. Hom. et Civ. c. 3. §. 12. Optamus itaq; ut alia, Vir Clariss. Puffendorffio opposuisset argumenta, quam ea, quae id pro concessio habent; quod est in quaestione, nec ei imputasset quod nunquam statuit. Haec pauca vero sunt quae praesenti Epilogo destinavimus. Quietius orium dabit reliqua, imo plura. PP. Vitteb. Mens. Maji 1714.

F I N I S.

on-
nus
ur,
so-
git.
ura
iam
da,
Ioc
us,
cet.
pu-
tius
ur.
ac
ui-
in-
est
in-
m9
co-
ni-
ni-
non
fae
no-
re-
lea.
do:
tare
ocet
aura
sine
llu-
ffic.
iflet
im-
ina-

Fo 2124

8

W7P

ULB Halle 3
008 865 094





